

FUNDACJA
Muzeum Pomorskie
Wojskowej Służby Polek
Toruń, ul. W. Garbary 2
e-mail: archAK@um.torun.pl
REGON 870502736

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl

MEMORIAL
Generał Marii Wittek

AK
RADOM -
KIELCE

++ 2007

WĄSOWSKA
Władysława
zam. Kobylarczyk
ps. "Promień"

3260/WSK
1

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — 7. 3260 / rsk

WĄSOWSKA Władysława

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja własna ✓ k. 2, s. 1-2

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora ✓ k. 1, s. 1

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

III/1 – dot. rodziny relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. ✓ k. 7, s. 1-7

III/5 – Inne... —

IV. Korespondencja —

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] —

VI. Fotografie ✓ ksero 1 sit. wydruk z dyskiety - ksero pkt. I / 2 s. 2, pkt II s. 1

I /₁ Relacje

- Relacja własna, Skawiszko kaen. 1989, rkps, oryg, k. l. s. 1
Wpłynęło do fundacji w 2004r.
- Biogram W. Wasowskiej-Kobylawczyk, [br. autora], [b.d.], rkps, kopia, k. l. s. 2

Stobylarscyk Władystawa z d. Hozomka ps. "Tomii"
nr. 27.06.1922 z Skaryka Kamennia
c. Władystawa i Polentany z d. Sliwiniskich
kate. Skaryko-Kaleniowa ul. Zielna 3 m 63
nr. legij. Kombat. 0556450 wyd. 1.10.1984r.

3/1/1 (6)

T. 3260/2SK

Od 1.03.1942 w W-AM placówka Pogorata "Bucyniskiego".
dotrudnienie numeras w fabryce amunicji "Kassag" na Wydziale Konstrukcji
mieszka amunicji dla placówki w Pogoratum (okolica Skaryka) dla
Stefana Bilskiego ps. "Bucyniski"

W dn. 9.05.1944 r. zostata przytapano podczas rewizji w bramie fabryki
i przekazano radomskiemu gestapo. Po sledztwie wyslana do obozu koncentracyj-
nego w Ravensbrück (nr. więziun 3970), później do obozu w Oranienburgu
(nr. więziun 2687)

1939 1945
Po bombardowaniu obozu w kwietniu 1945 przeniesiono do
Sachsenhausen skąd przez dwa tygodnie przeszo podkoma z druga
grupa więziunów bez wykluczenia dzieci i kobiet do Lubeki

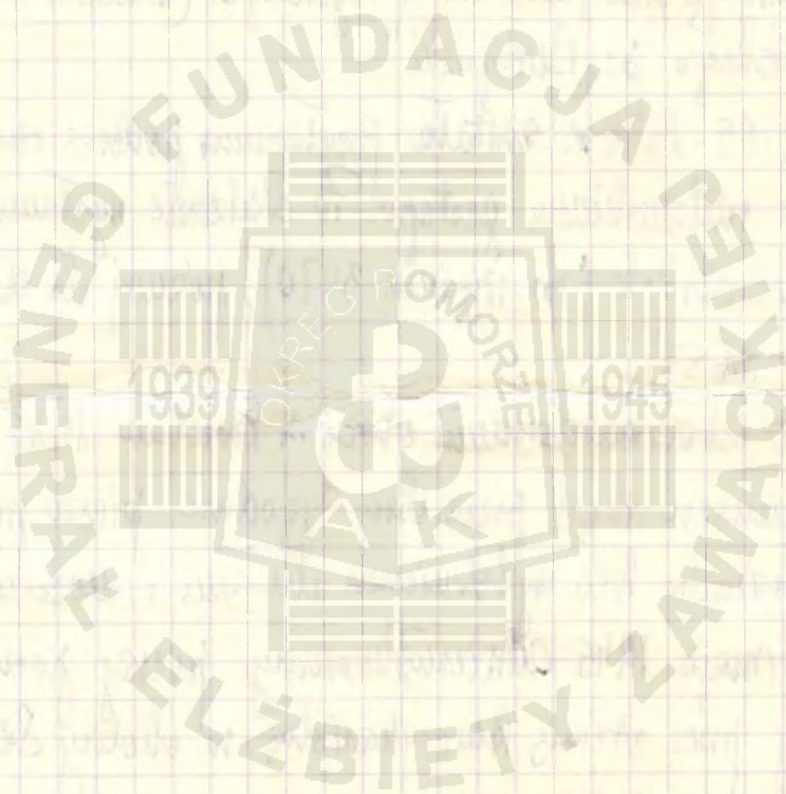
2 maja 1945 odwieziono wsiessy podkoma śmierci zostal
wyprzezony przez Armie Amerykaniskę w okolicy Schwerina.

Ładnych odwieziono tué poriadku.

Władystaw Stobylarscyk

Skarysko Kate. 25.05.1989

FUNDACJA	
"Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek" w Toruniu	
Wpłynęło dnia:	19 XI 04
L. dz.	2896/WSK-412/04
Załączniki:	.....
Referent:	.....

Władystawa

Wąsowska - Szobylarczyk

wzrost. 27.06.1922r w Skaryszku - Ław.
arrest. 9.05.1944r

W 1940 r 4. II - ojciec jej Władystaw został aresztowany ze „prymarkierami” do org. Przet. Biadły
wizyjny w Szkole Państw. Nr 1 w Skaryszku - Ł.; potem w radomskim więzieniu, a następnie zawieszony
17.04.1940. - od 1942 r. murałarza podziemi prac, aby udzielić pomocy C. Wąsowskiemu i jego rodzinie
w odrodzeniu. Organizator: prace w firmie Wąsowski w wydziale tw. karabinów. Wówczas już była
w fabryce „Polski Nipadleglej”, które po scaleniu zostały w składzie Równi Krajowej. Wynajęła wówczas
własną mieszkanie, udawała się, ale 9.05.1944 r. rewidentka podczas przesłuchania w Radomiu.
Właścicielka amunicji i została aresztowana przez Gestapo i więziona w Radomiu.

Do nadwójców: uciążliwym śledztwie, zmaltretowaniu, długim jeżdżeniu do transportu do obozu
koncentracyjnego. W Ravensbrück strymach Nr 39700. 17.06.44 została odtransportowana
w kierunku grupie kobiet do Oranienburga - Sachsenhausen obojczy Nr 2687
Właścicielka zakładu w fabryce maszek garoжек, Auer. Praca niewolnicza w trudnych
warunkach rozprawy się o 5-ty raz, trwała do 17-g. Ponadto trwały kłopoty z
apeli na morze, bądźi deszczu w wieżach lmanopodobnych więziennych posadkach.
Ess-mantki rozprawy więźniarki niechubkiem leciem, często dopowiadają się do

C. Władystawa i Solesławy

GN - 42 - Pomin

T. 3260/42

3/1/2

Issued by the Polish Association of ex-Prisoners of
concentration camps in Polish D.P. Camp No. 4 at
Geesthacht-Spakenberg, 39 D.P.A.C. Det. 220 M.G.

On 29.8.1945

Dnia

Wydany przez Polski Związek b. więźniów obozów
koncentracyjnych w Polskim Obozie Nr. 4 Geesthacht

Signature of holder / podpis posiadacza

I/2 Dokumenty dot. osoby relatora

- Dowód tożsamości W. Wąsowskiej wydany przez Polski Związek k. więźniów obozów koncentr. w Polskim obozie Nr 4 Geesthacht, 1945, rups, rkps, kopia, k-l, s.1

Issued by the Polish Association of ex-Prisoners of concentration camps in Polish D. P. Camp No. 4 at Geesthacht-Spakenberg, 39 D.P.A.C. Det. 220 M.G.

On 29.8.1945
Dnia

Wydany przez Polski Związek b. więźniów obozów koncentracyjnych w Polskim Obozie Nr. 4 Geesthacht

Władysława Wasowska

Signature of holder / podpis posiadacza

Name:
Nazwisko i imię: Wasowska Władysława

Born: 27.6.1922 Skarżysko
Data urodzenia:

Religion: rzym. kat.
Wyznanie:

Nationality: polish - polska
Narodowość:

Address: Spakenberg, Polnocna 1
Adres:

Last address in 1939: Skarżysko
Ostatni adres w r. 1939:

Was kept in captivity from: 9.5.1944
Był więziony od:

Until: 2.5.1945
do:

In concentration camps at: Ravensbrück =
W obozach koncentracyjnych: 39700, Sachsenhausen 2687

The leader of the Association / Prezes Związku

I/2/1

T. 3260/wsk

AK
Radom - Kielce

WAŚSOWSKA Władysława

zam. Kobylawczyk
ps. „Promień”

III/4 Inne materiały dot. ogólnie okresu po 1945r.

- Kalendarzyk na rok 1946, księgarnia Zwierzku Polaków,
Hamburg, fotokopia, k. 7, s. 1-7

KALENDARZYK

NA ROK

1946

**KSIEGARNIA
ZWIĄZKU POLAKÓW**
Hamburg, Bauerberg 44
Tel. 29 41 05, 29 41 10

Nokładem Polskiego Stowarzyszenia

b. Więźniów Politt, niemieckich Obozów Koncentr.
w Monachium

Dochód ze sprzedaży kalendarzyka przeznaczony
jest na cele Polskich Stowarzyszeń był. więźniów
niem. Obozów Koncentracyjnych.

Hymn Narodowy

Jeszcze Polska nie zginęła
Póki my żyjemy,
Co nam obca przemoc wzięła
Mocą odbierzemy!

Marsz, marsz, Dąbrowski
Z ziemi włoskiej do Polski!
Za Twoim przewodem
Złączym się z Narodem! ...

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami,
Dał nam przykład Bonaparte
Jak zwyciężać mamy!

Marsz, marsz, Dąbrowski
Z ziemi włoskiej do Polski!
Za Twoim przewodem
Złączym się z Narodem! ...

2

... Panno Święta, co jasnej bronisz
Częstochowy i w Ostrej, świecisz Bramie ...
... tak nas cudem powrócisz na Ojczyzny łono ...
Adam Mickiewicz

Ziemia Rodzinna

Całym mym sercem, duszą niewinną
Kocham tę świętą ziemię rodzinną,
Na której moja kołyska stała
I której dawna karmi mię chwałą.
Kocham te barwne kwiaty na łące,
Kocham te łany kłosem szumiące.

*

Kocham te góry, lasy i gaje,
Połężne rzeki, ciche ruczaje;
Bo w tych potokach, w wódzcie u zdroja
Ty się przeglądasz, Ojczyzno moja,
Krwią użyźniona, we łzach skąpiona,
Tak dla nas droga i tak kochana.

W. Bełza.

3

Upość może i naród wielki, zginąć tylko
nikczemny.

Stanisław Staszic

*

Cywilizacja, prawdziwie godno człowieka,
musi być chrześcijańska...

Adam Mickiewicz

*

Z okazji czwartej rocznicy wybuchu wojny,
świat cały wspomina raz jeszcze o walecz-
nym i zuchwałym oporze bohaterskiego Na-
rodu Polskiego i Armii Polskiej, przeciwko bru-
talnemu i niesprawakowanemu atakowi nie-
mieckiemu.

Straszliwe cierpienia i trudy, jakie Naród
Polski znosi tak mężnie od wielu lat, oraz jego
nieugięty opór przeciwko bezlitosnym opraw-
com, są dla nas wszystkich prawdziwym natch-
nieniem.

F. D. ROOSEVELT

1. IX. 1943

O żołnierzu warszawskim

Zdawoło się, był lekki i w trumnie swej wąskiej
Nie wiele miejsca żywym na świecie zabierze,
Wykopali go, wieźli, szedł tłum na Powązki,
Lecz hełm pod krzyżem został zwalonym na skwerze.
I gdy spoczął na zbiorce pod ziemią spokojnej,
I jak wszyscy polegli na wszystkich cmentarzach
Duchem wyszedł meldować o sprawach tej wojny
Wodzowi wojsk niebieskich na tronie, przy strażach --
Stanął nagle, coś sobie przypomniał w szeregu
I wylamał, w przeciwną skierował się stronę,
I żadna moc nie mogła zatrzymać go w biegu,
I krzyknął tylko innym: nie wszystko skończone!
Schodził no dół milczący, przez kraj wracał płaski,
Wszedł do miasta, hełm znalazł i stanął na skwerze,
Podchorąży Listopad? Nie, żołnierz warszawski,
Co jeszcze wiele miejsca na świecie zabierze.

Kazimierz Wierzyński

oo

Nie będzie pokoju nad Tamizą i Sekwaną, jeśli go nie
będzie nad Wisłą i Dunajem.

Tomasz Arciszewski

30

Rzeczy ciekawe o Ameryce

10/2/35

Ameryka otrzymała swą nazwę od nazwiska podróżnika
florentyńskiego, Amerigo Vespucci, mimo, że przybył on
do Nowego Świata już po Krzysztofie Kolumbie.

Trzyznacie czerwonych i białych pasów na sztandarze
amerykańskim oznacza trzyznacie kolonij, które w roku
1776 założyły Stany Zjednoczone. W granatowym polu
widnieje czterdzieści ośm gwiazd, reprezentujących czter-
dzieści ośm obecnych stanów. Ostatnie dwie gwiazdy do-
dane zostały w roku 1912, po przyjęciu do Unii stanów
Nowy Meksyk i Arizona.

Pierwsza kolonia amerykańska Wirginia została za-
łożona w r. 1607. Największym stanem jest Texas o ob-
szarze 635000 km kw. Największy stan przewyższa więc
obszarom Francję, najmniejszy zaś (Rhode - Island -
3,120 km. kw.) nie dorównuje Korsyce.

Święto narodowe Stanów Zjednoczonych A. P. jest ob-
chodzone w dniu 4 lipca.

**

Ale nie deptacie przeszłości ołtarzy
Choć macie sami doskonalsze wznieść,
Na nich się jeszcze święty ogień żarzy,
I miłość ludzka stoi tam na straży
i wy winnicie im Cześć!

Adam Asnyk

31

Żonie mojej

Żonie mojej, wpatrzonej w zachady czerwone,
Gdy białe dłonie spleta ruchem naglej troski,
Pozwól Boże serdeczny, by w sercu strwożonym
Myśli ufne, jak kwiaty nocne, cicho wzrosły.
Niech natchną Ją spokojem drzew ściszonych szepty
I marzenia niech spłyną po rzęsach na wargi,
By uśmiech kolorowy zajaśniał jak przedtym
Gdy puszystym dzieciństwem wiatr jej włosy targał.
A jeśli smutek tylko w egzotycznej ziemi
Wędruje wśród cyprysów w żalobnych welonach,
Niech dzieciąż twarz rozjaśni w noc srebra i cieni
Miłość moja gorąca, pieśń moja szalona . . .

—
Jan Olechowski

„... może się zdarzyć, że komuś gnije mózg, tak jak
ludziom chorym na suchoty gniją płuca.
Ale nikt nie ma prawa karmić narodu zgnilizną swoich
płuc lub swego mózgu.”

—
Henryk Sienkiewicz

Katechizm małego Polaka w Niemczech

Kto ty jesteś? — Polak mały!
Jaki znak Twój? — Orzeł Biały!
Gdzieś ty mieszkasz? — Między swemi!
W jakim kraju? — W Polskiej Ziemi!
Czem ta ziemia? — Mą Ojczyzną.
Czem zdobyta? — Krwią i bliźną.
Czy Ją kochasz? — Kocham szczerze . . .
A w co wierzysz? — W Polskę wierzę!

32

Część Informacyjna

Ważne dla przyjezdnych do Monachium

Przyjezdni, pragnący przenocować, winni kierować się do U.N.R.R.A., gmach „Deutsches Museum” (przystanek tramwajowy „Deutsches Museum” linii Nr. 1 i 21 oraz przystanek tramwajowy „Isartorplatz” linii Nr. 30).

Możliwość nocowania jest tam ograniczona do trzech dni. Przyjezdni, pragnący zatrzymać się dłuższy czas, winni kierować się do Obazu Polskiego we Freimanie (Monachium) — tramwaj Nr. 6 i Nr. 8.

Skierowania pisemne tak do U.N.R.R.A. jak i do Freimau wydatkuje Polskie Biuro Informacyjne (Pienzenauerstr. 15): od godz. 9-ej do 15-ej — pokój Nr. 5. (Po godzinie 15-ej do godz. 18-ej Informator-parteri).

Pomoc lekarska

Lekarz — dr. med. Odocki Jan — przyjmuje chorych w „Deutsches Museum” (przystanek tramwajowy „Deutsches Museum” linii 1 i 21, przystanek tramwajowy „Isartorplatz” linii Nr. 30) od godz. 9.30 — 12-ej (z wyjątkiem niedziel i świąt). Wyjazdy (wizyty domowe) należy zgłaszać w „Deutsches Museum” do godz. 13-ej. Wydatki nagłe po godz. 13-ej zgłasza się w „Deutsches Museum” pokój „a” lub „c”.

Pośrednictwo Pracy

Polacy, poszukujący pracy i ci, którzy już pracują, powinni zarejestrować się we własnym interesie w Dziale Pośrednictwa Pracy Polskiego Biura Informacyjnego (Pienzenauerstr. 15).

33

Stopnie służbowe i odznaki Armii Amerykańskiej

bez odznak	Private = strzelec (w W.P.)
1 trójkąt, końce ku górze	PFC Private first Class = st. strzelec
2 trójkąty, końce ku górze	Corporal = kapral
3 trójkąty, końce ku górze	Sergeant = sierżant
u dołu 1 półkoła	Staff Sergeant = dalsze stopnie sierżantów
3 trójkąty, końce ku górze	Technical Sergeant = dalsze stopnie sierżantów
u dołu 2 półkoła	Master Sergeant = dalsze stopnie sierżantów
3 trójkąty, końce ku górze	1st Sergeant = sierżant sztabowy
u dołu 3 półkoła	2nd Lieutenant = podpo- rucznik
1 belka złota	1st Lieutenant = porucznik
1 belka srebrna	Captain = kapitan
2 belki srebrne	Major = major
Liść klonu złoty	Lieutenant-Colonel = pod- pułkownik
Liść klonu srebrny	Colonel = pułkownik
orzełek srebrny	Brigadier-General = generałowie
1 gwiazda	Major-General = generałowie
2 gwiazdy, jedna obok drugiej	Lieutenant-General = generałowie
3 gwiazdy, jedna obok drugiej	General = generałowie
4 gwiazdy, jedna obok drugiej	General of the Army = generałowie
5 gwiazd tworzących koło	

Oficerowie noszą odznaki na kołnierzach i na przedniej części hełmu. Podoficerowie noszą odznaki na rękawach.

40

Prasa polska na obczyźnie

(spis nie całkowity)

- „Czas” — Bruksela (Belgia),
- „Defilada” Maczków (Ptn. Niemcy), pismo ilustrowane, wydawnictwo Polskiej Dywizji Pancerniej,
- „Dziennik Polski” — Organ Polonii Północnej Bawarii — Rotysbona,
- „Dziennik Żołnierza A. P. W.” — wydawnictwo Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu — Polist: Forces C. M. F. 58,
- „Gazeta Polska” — Dziennik Informacyjny Polaków na Bliskim Wschodzie (Jerozolima),
- „Mały Polak” — Pismo Armii Amerykańskiej dla dzieci Polских w Niemczech,
- „Ojczyście Słowo” — tygodnik Ośrodka Polskiego w Szongau,
- „Orzeł Biały” — Polska Walcząca na ziemi włoskiej, Wydawnictwo Oddziału Kultury i Prasy 2. Polsk. Korpusu,
- „Parada” — Włochy (pismo ilustrowane),
- „Pismo Żołnierza” — Polski Ośrodek Wojskowy, Langwasser k. Narymbergi,
- „Polska Chrystusowa” — pismo religijne Ośrodka Polskiego w Dormsztaście,
- „Polska Walcząca — Żołnierz Polski na obczyźnie” — tygodnik, wydawnictwo Biura Opieki nad Żołnierzem Min. Obr. Narod. — Anglia,
- „Słowo Polskie” — tygodnik, Freimann, Monachium,
- „W Drodze” — dwutygodnik polityczny i literacki, Jerozolima,
- „W Imię Boże” — dwutygodnik religijny 2. Korpusu dla ludności polskiej w Niemczech.

41

ri Fotografie
- ksero list - wydruk z dyskiety

WĄSOWSKA Władysława

